

*Prædiken af Morten Munch
1. s. i fasten / 1. marts 2020
Tekst: Luk 22,24-32*

EVANGELISK MAGTKRITIK

Hvem er størst

Striden om hvem der er størst, vidner om en ambition om at komme frem i livet hos disciplene, hvoraf en del må formodes at være ganske unge, måske i starten af 20'erne.

Deres ambition kan næppe sige sig fri for selvisk magtbegær og æresyge, men kan også være begrundet positivt: Når man er udstyret med lederevner, er man forpligtet på at gå foran og tage sin del af ansvaret for fællesskabet.

"I mig får i den rette præsident eller statsminister eller biskop" (vi har snart bispevalg i stiftet). I mange af samfundets topposter er det ikke nok at andre peger på en. Man må også være villig til at føre sig selv frem som den bedste kandidat.

Hvor succeskriteriet i verden ofte vil koncentrere sig om vækst og gennemslagskraft, ser Jesus efter den tjenende kærlighed som forudsætning for god ledelse i samsvar med evangeliets dna.

Evangelisk magtkritik

Jesu ord rummer en kritik af magten, sådan som vi normalt møder den, hvor de stærke og privilegerede udøver magt over de svage og mindre privilegerede.

Magtmisbrug findes i mange varierende grader fra åbenlyst tyranni til raffineret forskelsbehandling og fremme af egne interesser.

Sådan skal det ikke være hos jer, siger Jesus til disciplene.

Hvordan skal det så være? I sit svar vender Jesus det hele på hovedet. Den største skal være som den, der tjener de andre.

Men det vil en leder vel altid påstå om sig selv: At man handler med fællesskabets bedste for øje, for at tjene sit land osv. Det er et fremragende alibi for magtudøvelse. Vi pakker magten ind i fine ord.

Det gjorde de indflydelsesrige på Jesu tid også. De optrådte som velgørere, som det hedder i teksten. Det henviser til et patron-klientforhold i datidens samfund, der indebar et lagdelt samfund, hvor de rige og fornemme donerede gaver eller udførte hjælpetjenester, der satte modtagerne i et forpligtende loyalitetsforhold til giverne. På den måde kunne de rige befæste deres position og avancere i samfundet med folkets støtte.

Jesus taler ikke om øjentjeneste – om at tjene andre for at få deres stemme eller beundring. Han taler ikke om at tjene for at tage sig godt ud for mennesker eller for Gud.

Jeg er hos jer som den, der tjener

Jesus taler om i hjerte og handling virkelig at sætte sig blandt de mindste. At være villig til at få beskidte hænder i kærlig solidaritet med andre, sådan som han selv fik det denne sidste aften, hvor samtalen foregik – ved det sidste måltid. Det var her, han bøjede sig ned og vaskede de andres fødder.

Efter at have afvist verdens tilgang til magt peger Jesus på det forbillede, han selv har givet dem: Jeg er iblandt jer, som den der tjener.

Det betød ikke, at han i misforstået ydmyghed holdt sig bagerst i flokken. Han gik foran. Han var deres herre og konge. Han ledte dem som den gode hyrde. Det er ikke en undsigelse af lederskab, men en redefinering af lederskab.

Det er naivt at tro, at der findes magtfrie rum. Spørgsmålet er, hvad vi bruger magten til – hvad vi bruger evner og indflydelse til.

Sidde på troner

Jesus går straks videre i sin tale og udråber de 12 til at være en slags konger, for det hedder om dem, at de skal sidde på troner. Hvordan kan det forenes med at være alles tjener?

Måske kan vi få hjælp fra 1. Peters brev, hvor menigheden kaldes et kongeligt præsteskab. Det betegner hele menighedens status og opgave med baggrund i Guds kald til Israel ved Sinais bjerg.

Tanken kan også føres tilbage til menneskets skabelse i Guds billede. I det gamle Nærorienten var den jordiske regent bærer af Guds billede som Guds repræsentant. I den bibelske skabelsesberetning bærer ikke kun kongen, men alle mennesker Guds billede og er dermed hans vicekonger på jorden – redskaber for at udbrede Guds rige.

Overført på Guds rige er det alles opgave at spejle Guds billede – også ved at tjene. Her er fællesskabet ikke lagdelt i dem, der tjener og dem, der lader sig tjene. Gud selv har i Jesus gjort sig til alles tjener.

At alle er lige for Gud, modsiger ikke forskellighed i opgave og ansvar.

Det vigtige er, at den, der har et ledende ansvar, leder ind i det, som er discipelfællesskabets dna, som handler om at ligne Gud og bære gudsrigets værdier af barmhjertighed og tjeneste.

At lede i Guds rige

Derfor bliver de væsentligste lederkvaliteter i Guds rige ikke visionær-strategisk-organisatorisk snilde eller retoriske evner og medietække, men at være et menneske, der dufter af en anden verden, af Guds rige.

Alt det andet er ikke uvæsentligt, men det kommer ikke først.

Jesus er i sin samtale med de 12 apostle ved at forberede dem til at være ledere i den første kirke. Han siger til dem, at han *overdrager* dem riget. Et andet sted siger Jesus til hele menigheden: Frygt ikke du lille hjord, for jeres himmelske far har besluttet at *give* jer riget.

Vi har en studiegruppe om nogle af prædiketeksterne, hvor en af deltagerne meget præcist fik sat ord på denne sondring mellem at få noget givet og få noget overdraget. Når man får noget givet, kan man gøre med det, som man vil. Når man får noget overdraget, ligger der en større forpligtelse – det er en opgave der bliver en betroet.

Som Jesus havde fået betroet Gudsrigets tilvejebringelse på jord af sin himmelske far, betror han nu forkyndelsen af Guds rige til apostlene.

Jesu magtkritik handler altså ikke om et ledelsesfrit fællesskab, men om at lede ved at tjene, sådan som han selv gjorde det.

I forhøret af Jesus spørger Pilatus: Er du en konge? Hvortil Jesus svarer: Mit rige er ikke af denne verden.

Umiddelbart efter kroner soldaterne ironisk Jesus som konge ved at presse en tornekrone ned over hans hoved. Det bliver imod deres hensigt til en forkyndende handling, der viser Jesu sande kongedømme.

Han er en konge, der regerer fra korset – ved kærlighedens magt.

Styrk dine brødre – evangelisk empowerment

Efter at Jesus har fortalt disciplene, at de ikke skal lede, som man gør i en hierarkisk og magtsyg verden, men i stedet skal lede sådan, som han har ledt dem ved at tjene dem i kærlighed – og efter at han har sagt til dem, at de alle vil få et stort ansvar betroet – henvender han sig til sidst til Simon Peter.

”Simon, Simon! Satan gjorde krav på jer for at sige jer som hvede; men jeg bad for dig, for at din tro ikke skal svigte. Og når du engang vender om, så styrk dine brødre” – og søstre.

Jesus forudsiger her Peters fornægtelse i ypperstepræstens gård. Det fremgår tydeligt af tekststykkets fortsættelse.

Peter dumper i første omgang som leder af discipelflokken. Han handler selvbeskyttende. Det gør de andre også, men han skulle gå forrest som eksempel på en, der ikke tænkte på sig selv.

Jesus forudsiger også genoprettelsen af Peter som en ledende skikkelse i discipelflokken: "Når du engang omvender dig, så styrk dine brødre".

Der bliver brug for Peter til at styrke menigheden i den modstand og forfølgelse, der ventede forude. Han skulle stå foran som værn for vinden.

Jesu ord til Peter om at styrke de andre peger på noget helt grundlæggende i en kristen forståelse af ledelse. At lede handler ikke om selv at fremstå som stærk – det skaber afhængighed – men at gøre andre stærke, bygge andre op i frihed, få andre til at lykkes.

Det er en form for 'empowerment' for at bruge et moderne ord.

I sundhedssektoren taler man om patient empowerment med tanke på patienters inddragelse i behandlingen som en aktiv og ligeværdig part.

I virksomheder taler man om en empowerment-kultur, der handler om at give medarbejderne et medejerskab og medindflydelse og dermed øget engagement i og stolthed over virksomheden.

Jesus taler om empowerment ved evangeliet – det er noget andet.

Peter skal som toneangivende apostel i den første kirke ikke udøve magt over andre, men gøre andre stærke ved evangeliet og den frihed, det giver mennesket til at blive sig selv foran Gud. At finde sin plads i Guds kærlighed som et tilgivet og fornyet menneske gør mennesket både ydmygt og myndigt.

At gå Jesu vej er at gå tjenestens vej – det er at omdefinere magten som vi almindeligvis kender den ved kærlighedens magt.

Amen.